DE KLOKKEN

DE KLOKKEN

CHARLES DICKENS

DIDEROT

ISBN: 9789403725840
Oorspronkelijke titel: *The Chimes: A Goblin Story of Some Bells that Rang an Old Year Out and a New Year In*.
© 2026 Wilma Baltus. Alle rechten voorbehouden.

De klokken

Het eerste kwartier 7
Het tweede kwartier 37
Het derde kwartier 63
Het vierde kwartier 91

Het eerste kwartier

Er zijn niet veel mensen — en aangezien het wenselijk is dat een verhalenverteller en zijn lezer zo snel mogelijk tot wederzijds begrip komen, wil ik uitdrukkelijk opmerken dat ik me hierbij niet beperk tot jonge of kleine mensen, maar alle soorten mensen op het oog heb: kleine en grote, jonge en oude, mensen die nog groeien of alweer aan het krimpen zijn — er zijn, zeg ik, niet veel mensen die er iets voor zouden voelen in een kerk te slapen. Ik bedoel niet tijdens de preek op een warme dag (want dat is werkelijk al eens of tweemaal gebeurd), maar 's nachts, en helemaal alleen. Ik weet dat een heleboel mensen zich op klaarlichte dag hevig over deze stelling zullen verbazen. Maar mijn stelling heeft betrekking op de nacht. Ze moet dan ook 's nachts worden betwist, en ik verbind me ertoe haar met succes te verdedigen op iedere stormachtige winternacht die men daarvoor uitkiest, tegenover welke tegenspreker uit die menigte dan ook, mits hij bereid is mij alleen te ontmoeten op een oud kerkhof, voor de deur van een oude kerk, en mij vooraf toestemming geeft hem, als dat nodig is om hem van mijn gelijk te overtuigen, tot de ochtend in die kerk op te sluiten.

Want de nachtwind heeft de akelige gewoonte om rond zo'n gebouw te dwalen en daarbij te kreunen, met zijn onzichtbare hand aan ramen en deuren te morrelen en naar kieren te zoeken waardoor hij naar binnen kan dringen. En eenmaal binnen begint hij te jammeren en te huilen om er weer uit te komen, als iemand die niet heeft gevonden wat hij zocht, wat dat ook mag zijn. Het is hem niet genoeg door de zijbeuken te spoken, rond de zuilen te glijden en diepe tonen aan het orgel te ontlokken: hij stijgt op naar het dak en probeert de balken uiteen te rukken. Dan stort hij zich wanhopig op de stenen vloer beneden en verdwijnt mompelend in de grafkelders. Even later komt hij heimelijk weer tevoorschijn en

sluipt langs de muren, alsof hij fluisterend de opschriften leest die aan de doden zijn gewijd. Bij sommige barst hij uit in een schel geluid dat op lachen lijkt; bij andere kreunt en huilt hij alsof hij rouwt. Ook rond het altaar blijft zijn spookachtige geluid hangen. Daar lijkt hij op zijn wilde manier te zingen over gepleegd onrecht en moord, over de verering van valse goden in weerwil van de Tafelen der Wet, die er zo gaaf en glad uitzien, maar zo geschonden en gebroken zijn. Brr! Moge de hemel ons behoeden, terwijl we hier zo behaaglijk bij het vuur zitten! Wat heeft die wind om middernacht een angstaanjagende stem wanneer hij in een kerk zingt!

Maar hoog in de toren! Dáár loeit en fluit de woeste wind! Hoog in de toren, waar hij vrijelijk door talloze open bogen en schietgaten naar binnen en buiten kan waaien, zich om de duizelingwekkende wenteltrap kan kronkelen, de knarsende weerhaan kan laten rondtollen en zelfs de hele toren kan doen schudden en sidderen! Hoog in de toren, waar de klokken hangen, waar de ijzeren leuningen door de roest zijn aangevreten en platen lood en koper, door weer en wind kromgetrokken, kraken en opbollen onder een voetstap die ze niet gewend zijn; waar vogels haveloze nesten proppen in de hoeken van oude eikenhouten balken en gebinten; waar het stof oud en grijs wordt; waar gespikkelde spinnen, lui en vet geworden door jarenlange ongestoorde rust, loom heen en weer schommelen op de trillingen van de klokken, zonder ooit hun uit draden gesponnen luchtkastelen los te laten, in plotselinge schrik als matrozen omhoog te klauteren of zich op de grond te laten vallen en met twintig vlugge poten hun ene leven te redden! Hoog in de toren van een oude kerk, ver boven de lichten en het geroezemoes van de stad en ver onder de voortjagende wolken die haar in de schaduw hullen, daar is het 's nachts een woeste en troosteloze plek. En hoog in de toren van een oude kerk woonden de klokken waarover ik u ga vertellen.

Het waren oude klokken, geloof me. Eeuwen geleden waren ze door bisschoppen gedoopt: zoveel eeuwen geleden dat de registers waarin hun doop was opgetekend al lang, heel lang vóór mensenheugenis verloren waren gegaan en niemand hun namen meer kende. Ook deze klokken hadden peetvaders en peetmoeders gehad (wat mij betreft zou ik, tussen haakjes, liever de verantwoordelijkheid op me nemen peetvader te zijn van een klok dan van een jongen), en ongetwijfeld hadden ze ook zilveren bekers gekregen. Maar de Tijd had hun peetouders weggemaaid en Hendrik VIII had hun bekers laten omsmelten. Nu hingen ze zonder naam en zonder beker in de kerktoren.

Maar sprakeloos waren ze niet. Verre van dat! Ze hadden heldere, luide, krachtige en welluidende stemmen, die klokken, en de wind droeg hun klanken heinde en verre. Bovendien waren het veel te kloeke klokken om afhankelijk te zijn van de grillen van de wind. Als die het in zijn hoofd haalde tegen te werken, boden ze dapper weerstand en lieten ze hun vrolijke tonen met vorstelijke gulheid in de oren van hun luisteraars stromen. En wanneer ze vastbesloten waren zich op een stormachtige nacht te laten horen door een arme moeder die bij een ziek kind waakte, of door een eenzame vrouw wier man op zee was, was het hun soms gelukt zelfs een bulderende noordwester te verslaan. Ja, hem 'helemaal in de pan te hakken', zoals Toby Veck het uitdrukte. Want hoewel men hem Trotty Veck noemde, heette hij Toby, en niemand kon daar zomaar iets anders van maken (behalve Tobias), tenzij het parlement daarvoor een speciale wet aannam. Hij was indertijd immers even wettig gedoopt als de klokken in hun tijd, al was dat met iets minder plechtigheid en openbaar feestvertoon gebeurd.

Wat mij betreft ben ik het met Toby Veck eens, want ik ben ervan overtuigd dat hij ruimschoots de gelegenheid had gehad zich een juist oordeel te vormen. En wat Toby Veck zei, zeg ik ook. Ik kies de kant van Toby Veck, al stond hij zelf de hele dag (en dat was

vermoeiend werk) vlak buiten de kerkdeur. Toby Veck was namelijk boodschappenloper en wachtte daar op opdrachten.
En in de winter was dat een plek waar de wind doorheen joeg, waar je kippenvel kreeg, je neus blauw werd en je ogen rood, je tenen versteenden en je tanden klapperden. Toby Veck wist er alles van. De wind kwam om de hoek gescheurd — vooral de oostenwind — alsof hij speciaal van de uiteinden van de aarde was komen aanstormen om Toby een klap te verkopen. Vaak leek hij Toby eerder tegen te komen dan hij had verwacht, want nauwelijks was hij de hoek om gestoven en Toby voorbijgevlogen, of hij keerde plotseling terug, alsof hij uitriep: 'Hé, daar is hij!' Meteen sloeg Toby's witte schortje hem over het hoofd, als de kleren van een ondeugende jongen, en zijn dunne wandelstokje worstelde en spartelde vergeefs in zijn hand. Zijn benen raakten geweldig in beroering en Toby zelf, helemaal scheefgeblazen en nu eens de ene, dan weer de andere kant op gedraaid, werd zo gebeukt en afgeranseld, door elkaar geschud, geplaagd, voortgeduwd en van de grond getild, dat het haast een wonder was dat hij niet in zijn geheel de lucht in werd geblazen, zoals soms met een kolonie kikkers of slakken of andere gemakkelijk te vervoeren diertjes gebeurt, om vervolgens als regen neer te dalen, tot grote verbazing van de plaatselijke bevolking, in een vreemde uithoek van de wereld waar niemand ooit van boodschappenlopers heeft gehoord.
Maar hoe ruw de wind hem ook behandelde, stormachtig weer was voor Toby uiteindelijk toch een soort feestdag. Zo was het werkelijk. Als het waaide, leek het wachten op een verdienste van zes pence minder lang te duren dan anders. Doordat hij met dat onstuimige element moest worstelen, werden zijn gedachten afgeleid en leefde hij er zelfs helemaal van op wanneer hij hongerig en terneergeslagen raakte. Ook strenge vorst of sneeuwval was een Gebeurtenis, en op de een of andere manier scheen het hem goed te doen — al zou het moeilijk zijn geweest uit

te leggen in welk opzicht, Toby! Zo waren wind, vorst en sneeuw, en misschien ook een flinke hagelstorm, voor Toby Veck de hoogtijdagen van het jaar.

Nat weer was het ergste: die koude, vochtige, klamme nattigheid die als een doorweekte overjas om hem heen hing — de enige soort overjas die Toby bezat, en die hij voor zijn comfort maar al te graag had gemist. Regenachtige dagen waarop de regen traag, dicht en hardnekkig neerviel; waarop de keel van de straat, net als die van hemzelf, door de mist werd dichtgeknepen; waarop dampende paraplu's heen en weer bewogen, ronddraaiend als evenzoveel tollen, terwijl ze op het drukke trottoir tegen elkaar botsten en kleine wervelwinden van onaangename druppels verspreidden; waarop de goten luid klaterden en de regenpijpen vol water stonden te bulderen; waarop het water van de uitstekende stenen en richels van de kerk drup, drup, drup op Toby viel, zodat het bosje stro waarop hij stond in een mum van tijd in modder veranderde — dát waren de dagen die hem op de proef stelden. Dan kon je Toby met een mismoedig, langgerekt gezicht angstig naar buiten zien kijken vanuit zijn schuilplaats in een hoek van de kerkmuur. Het was zo'n armzalige schuilplaats dat die 's zomers op het zonnige plaveisel nooit een dikkere schaduw wierp dan een flinke wandelstok. Maar zodra hij een minuut later naar buiten kwam om zich door beweging op te warmen en een dozijn keer heen en weer draafde, klaarde zijn gezicht zelfs dan weer op en keerde hij een stuk opgewekter naar zijn nis terug.

Ze noemden hem Trotty vanwege zijn gedribbel, dat wel de indruk van snelheid wekte, maar hem niet noodzakelijk sneller vooruitbracht. Hij had misschien sneller kunnen wandelen — waarschijnlijk zelfs — maar als men Toby zijn drafje had afgenomen, was hij in bed gekropen en gestorven. Bij vuil weer werd hij er van top tot teen door met modder bespat; het kostte hem een wereld aan moeite; gewoon lopen zou hem oneindig veel

gemakkelijker zijn afgegaan. Maar juist daarom hield hij er zo hardnekkig aan vast. Klein, zwak en mager als hij was, bezat deze Toby in zijn goede bedoelingen de kracht van een ware Hercules. Hij vond het heerlijk zijn eigen geld te verdienen. Het deed hem goed te geloven — Toby was erg arm en kon zich niet veroorloven zomaar afstand te doen van iets wat hem plezier schonk — dat hij zijn loon waard was. Wanneer hij voor een shilling of achttien pence een boodschap te doen had of een pakje te bezorgen, steeg zijn moed, die toch al groot was, tot nog grotere hoogte. Terwijl hij voortdraafde, riep hij snelle postboden die voor hem liepen toe dat ze uit de weg moesten gaan, in de oprechte overtuiging dat hij hen in de natuurlijke loop der dingen onvermijdelijk zou inhalen en onder de voet lopen. En hij had er het volste vertrouwen in — al werd dat maar zelden op de proef gesteld — dat hij alles kon dragen wat een mens maar kon optillen.

Zo draafde Toby zelfs wanneer hij op een natte dag zijn nisje uitkwam om zich op te warmen. Met zijn lekkende schoenen trok hij een krom spoor van zompige voetafdrukken door de modder. Terwijl hij op zijn verkleumde handen blies en ze tegen elkaar wreef — ze werden maar pover tegen de doordringende kou beschermd door tot op de draad versleten wanten van grijze wol, met een afzonderlijk kamertje voor de duim en één gemeenschappelijke ruimte of gelagkamer voor alle overige vingers — bleef Toby draven, met gebogen knieën en zijn wandelstok onder zijn arm. En zelfs wanneer hij de straat op liep om omhoog te kijken naar de klokkentoren zodra de klokken luidden, bleef Toby draven.

Dat laatste uitstapje maakte hij verscheidene keren per dag, want de klokken hielden hem gezelschap. En wanneer hij hun stemmen hoorde, keek hij graag even omhoog naar hun verblijfplaats en dacht hij na over de manier waarop ze in beweging werden gebracht en over de hamers die erop sloegen. Misschien was hij juist zo nieuwsgierig naar deze klokken omdat ze het een en ander

met hem gemeen hadden. Ze hingen daar in weer en wind, blootgesteld aan regen en storm; ze zagen van al die huizen alleen de buitenkant en kwamen nooit dichter bij de laaiende haardvuren waarvan de gloed achter de ramen scheen en de rook uit de schoorstenen omhoog pufte. Evenmin konden ze meegenieten van al het lekkers dat voortdurend door de voordeuren en over de hekjes van de kelderkeukens aan kolossale koks werd overhandigd. Voor talloze ramen verschenen en verdwenen gezichten: soms mooie gezichten, jonge gezichten, vriendelijke gezichten; soms precies het tegendeel. Maar Toby wist evenmin als de klokken waar die mensen vandaan kwamen of waar ze naartoe gingen, of er, wanneer hun lippen bewogen, in een heel jaar ook maar één vriendelijk woord over hem werd gezegd — al dacht hij tijdens het wachten op straat vaak over zulke kleinigheden na.

Toby was geen diepzinnig redeneerder — voor zover hij wist, tenminste — en ik wil niet beweren dat hij, toen hij gehecht begon te raken aan de klokken en van hun eerste, nog oppervlakkige kennismaking een hechter en fijner weefsel begon te maken, al deze overwegingen een voor een had doorgelopen of in zijn gedachten een formele inspectie of een grote troepenschouw had gehouden. Maar wat ik wel bedoel, en ook beweer, is dit: zoals Toby's lichaamsfuncties, zijn spijsvertering bijvoorbeeld, uit eigen vernuft en door middel van talloze processen waarvan hij volkomen onwetend was en waarvan de kennis hem hooglijk zou hebben verbaasd, een bepaald doel bereikten, zo zetten ook zijn geestelijke vermogens, zonder zijn medeweten of medewerking, al deze raderen en veren en nog duizend andere in beweging toen ze hem ertoe brachten van de klokken te gaan houden.

En al had ik het zijn liefde genoemd, dan zou ik dat woord niet hebben teruggenomen, hoewel het zijn ingewikkelde gevoel nauwelijks recht zou hebben gedaan. Want hoewel hij maar een eenvoudige man was, kende hij de klokken een vreemd en plechtig